

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

TOSHKENT FARMATSEVTIKA INSTITUTI

FARMATSEVTIKA ISHINI TASHKIL QILISH KAFEDRASI

FARMATSEVTIKA ISHINI TASHKIL QILISH FANIDAN

Farmatsiya fakulteti 3-kurs talabalari uchun

MA'RUZA MATNLARI

TOSHKENT – 2016

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI**

TOSHKENT FARMATSEVTIKA INSTITUTI

FARMATSEVTIKA ISHINI TASHKIL QILISH KAFEDRASI

“TASDIQLAYMAN”
O'quv ishlari bo'yicha prorektori
dotsent S.U.Aliyev
“ ”

FARMATSEVTIKA ISHINI TASHKIL QILISH FANIDAN
Dorixona sharoitida dori vositalarini tayyorlash. Dorixona sharoitida
tayyorlangan dori vositalarini sifatini nazorat qilish ishlarini tashkil qilish.
Farmatsiya fakulteti 3-kurs talabalari uchun

MA'RUZA MATNLARI

Mavzu: “Dorixona sharoitida dori vositalarini tayyorlash. Dorixona sharoitida tayyorlangan dori vositalarini sifatini nazorat qilish ishlarini tashkil qilish”.

Reja

1. Dorixonaning asosiy vazifalari.
2. Dorixonalarining qurishni tashkil etishda xonalar
3. Dorixona muassasalarining moddiy texnika bazasi, asbob-uskunolari, boshqa texnik vositalari va xodimlariga bo'lgan talablar.
4. San-Pin haqida tushuncha.
5. Aseptik blok, aseptik xona va aseptik stollari.
6. Dori vositalarining tashqi bezagi.
7. Dorixonada tayyorlanadigan dori vositalari sifatini nazorat qilish ishlarini tashkil etish.

Bozor iqtisodiyoti siyosati olib borilayotgan bir davrda dorixonalarining deyarli hammasi xususiylashtirilayotgan sharoitda ularning gigienik holatiga e'tibor berishni zamonning o'zi taqozo etadi.

Ma'lumki, dorixonalarining asosiy vazifalari - dorilarni sifatli tayyorlash; -aholini, davolash profilaktika muassasalarini, poliklinika va ambulatoriyalarni dori vositalari bilan ta'minlash, aholini kundalik dori-vositalarga bo'lgan ehtiyojini qondirish. aholini va turli davolash profilaktika muassasalarini sifatli dori vositalari bilan ta'minlash ko'p jihatdan dori-vositani tayyorlaydigan shaxslarning sanitariya nuqtai nazardan ularning saviyasiga, maxsus tartib qoida va qonunlar to'la-to'kis bajarilishiga ko'p jihatdan bog'liqdir.

Dorixonalarining qurilishini tashkil etishda odatda uch guruh xonalar bo'ladi:

1. ishlab chiqarish xonalari:

dori xarid qilish uchun keladigan shaxslarni kutish xonasi (savdo zali), retseptlarni qabul qilish bo'limi, dori-vositalarni tayyorlash – assistentlar xonasi, dori

vositasi tayyorlaydigan idishlarni yuvish xonasi, dori-vositalarini saqlash xonalari, sterillash xonasi, farmatsevt-analitik xonasi, dorilarni qadoqlash xonalari.

2. Xizmat qilish va xo'jalik ishlari uchun xonalar, dorixona mudirining xonasi, xodimlarning kiyim kiyish va echinish xonalari, hojatxona va h.k.

3. Yordamchi xo'jalikka oid xonalar – shisha idishlar saqlanadigan xona, taralar, yoqilg'i, hidli dori vositalari uchun, dezinfektsiya moddalari uchun xonalar, garaj va boshqa xonalar.

Dorixona muassasalarining bozor iqtisodiyoti sharoitida sanitariya-gigiena talablariga rioya qilgan holda ishlashga o'tish, bilimdon mutaxassislarni tayyorlash, aholini va dpmlarni sifatli dori-darmonlar bilan ta'minlashni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqish kabi muammolari mavjud.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2004 yil 30 iyundagi 304-sonli "Dorixona muassasalarining moddiy-texnika bazasi, asbob-uskunalar, boshqa texnik vositalari va xodimlarga bo'lgan talablar. asosiy holatlar tarmoq standartini tasdiqlash haqidagi buyrug'i chiqdi.

Ushbu tarmoq standarti "dori darmon davlat aktsiyadorlik assotsiyatsiyasi, dori vositalari tibbiy texnika sifatini nazorat qilish bosh boshqarmasi, toshkent farmatsevtika instituti tomonidan ishlab chiqarilgan".

Ushbu standart mulkchilik shaklidan qat'iy nazar chakana, ulgurji savdo bilan shug'ullanuvchi barcha dorixonalar uchun majburiydir.

Ushbu standart shifoxona dorixonalar uchun tarqatilmaydi.

- standartda kirish, termin va atamalar, umumiy xolatlar dorixona muassasalarining xonalari va ularning jixozlanishi, dori vositalari qabul qilishga qo'yiladigan talablar, dori vositalarining saqlashga qo'yiladigan talablar, hisob va hisobot ishlari, dorixona xodimlariga bo'lgan talablar, dorixona faoliyatini ta'minlash, dorixona muassasasini yo'q qilish punktlari mavjud.

San-Pin – bu tayyor dori vositalarini sotishda dorixona qurilishidagi sanitar qoidalar va me'yorlar aks ettirilgan xujjat. ushbu xujjat 5 ta bo'limdan iborat.

1 bo'lim – umumiy holatlar.

2 bo'lim – dorixona joylashishi va qurilishiga qo'yiladigan talablar

3 bo'lim – dorixonaning jihozlanishi va xonalariga bo'lgan talablar

4 bo'lim – dorixona xonalarining sanitar qurilishi

5 bo'lim – dorixona xodimlarining shaxsiy gigienasi va xonalarni tozalashdagi qo'yiladigan sanitar talablar.

Assistentlar, analitiklar va distilyatsiya xonalari bir biriga yaqin joylashtirilishi kerak. aseptik majmua xonalari texnologik jarayon bosqichlari bilan mos ravishda bevosita bog'liqlikni ta'minlashi kerak. ishlab chiqarish xonalarining devor va potoloklari dizenfektsiya vositalari bilan nam lattada artilishi kerak. pollar linolium yoki keramik plitkalar bilan qoplanishi kerak.

Aseptik sharoitda dorilar tayyorlash uchun alohida izolyatsiyalangan xonalar asosan katta dorixonalarda ajratiladi.

Unda quyidagilar bo'lishi kerak: elektr yoki gaz o'tkazgich, vodoprovod krani va rakovina, elektr plitasi yoki gaz gorelkasi hamda asbob uskunalar.

Aseptik sharoitida dori tayyorlanadigan xonada optimal sanitariya gigiena sharoiti yaratish uchun dorilarni sterilizatsiya qilinadigan avtoklavlar va boshqa apparatlar qo'shni xonaga (koktoriyga) joylashtiriladi.

Koktoriy – dorixona xonalaridan biri bo'lib, unda suv haydaladi va assistent ishiga bog'liq bo'lgan har xil farmatsevtik operatsiyalar: damlama va qaynatmalar tayyorlash, dorilarni sterillash, qaynatish, bug'latish ishlari ham bajariladi.

Ba'zi bir dorixonalarda aseptik sharoitda dori tayyorlash uchun maxsus blok-xonalar quriladi. bloklar uchta sektsiyadan iborat bo'ladi:

- a) aseptik xona – bu erda dori tayyorlanadi.
- b) sterilizatsion xona – bu erda avtoklav, quritish shkafi va boshqa sterilizatsiya apparatlari o'rnatiladi.
- c) tambur (boksdan oldingi xona) tamburda farmatsevt, sterillangan halat qalpoqcha, tapochkalarni kiyib, so'ngra aseptik xonaga kiradi.

Stol bokslar. Ba'zi dorixonalarda aseptik sharoitda dorilar tayyorlash uchun maxsus xonalar bo'lmasligi natijasida, dorilarni qisman aseptik sharoitda tayyorlash imkonini beruvchi stol bokslar katta rol o'ynaydi. aseptik sharoitda dorilar tayyorlanadigan xonalarni dorixonalarining boshqa xonalaridan to'liqroq izolyatsiya qilish stol bokslar havosini, tozalangan suvni sterilizatsiya qilish maqsadida bakteriotsid lampalar (ultrabinafsha – nurlatgichlar - muvaffaqiyat bilan qo'llanmoqda). assistent xonaga korjomasiz (halat, kosinka, qalpoqsiz) kirish mutlaqo mumkin emas.

Aseptik blok defektar, assistentlar xonasiga kiraverishda dezinfektsiya eritmalari bilan xo'llangan rezina gilamchalari bo'lishi kerak.

Yuvish xonalarida in'ektsiya eritmalari va ko'z tomchilari, ichiladigan dori vositalari sirtki ishlatiladigan dori shakllari uchun alohida rakovinalar bo'lishi kerak.

Rakovinalar xar kuni tozalanishi va dezenfektsiya qilinishi shart.

Dorixona xodimlari shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilishlari shart. ular ishga tushmaslaridan oldin albatta tibbiy ko'rikdan o'tishlari lozim.

Aseptik blok ventilyatsiya bilan jixozlanishi kerak. xavoni zararsizlantirish uchun aseptik blokda, distilyatsiya xonasida bakteriotsid nurlatgichlar bo'lishi kerak.

Aseptik blok jixozlari dezenfektsiya eritmalari bilan xo'llangan lattalarda artilishi shart. Aseptik blok dorixonaning boshqa xonalaridan shlyuzlar orqali ajratilgan bo'lishi kerak. dorixonadagi yordamchi materiallar (paxta, marli, pergament qog'oz) bikslarda sterilizatsiya qilinishi lozim.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2002 yil 15 apreldagi 177 son "Dorixona muassasalari tomonidan tayyorlanadigan va idishga joylanadigan dori vositalarni tashqi bezagiga doir qoidalar" buyrug'iga asosan ichiladigan dori vositalarining yorliqlari yashil rangda, in'ektsiya uchun tayyorlangan dori vositalarining yorliqlari ko'k rangda, ko'z tomchilari, malxamlari uchun yorliqlar pushti rangda, sirtga ishlatiladigan dori vositalari uchun to'q sariq rangdagi yorliqlar bosma ko'rinishida, "bolalardan ehtiyot qiling" degan ogohlantiruvchi yozuv hamda xar bir dori turining tarkibiga qarab "salqin joyda saqlansin", "yorug'lik tushmaydigan joyda saqlansin", "ehtiyotlik bilan ishlatilsin" kabi yozuvlar bo'lishi shart.

Dorixonada tayyorlanadigan dori vositalarini sifatini oshirish eng dolzrab zamonaviy masalalardan biridir. Bunga erishish mumkin bo'lgan yo'llardan biri tayyorlangan dorilarni nazorat qilishdan iborat.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29 dekabr 2002 yilda tasdiqlangan 583-sonli buyrug'i "Dorixona muassasalarida tayyorlangan dori turlarining sifatini baholash bo'yicha qo'llanma"ni tasdiqlash to'g'risidadir. Ushbu qo'llanma dorixona muassasalarida tayyorlanadigan, qadoqlanadigan dori turlarining sifatini baholash va yo'l qo'yilishi mumkin bo'lgan og'ish me'yorlarini belgilaydi hamda dorixona muassasalarida ko'rsatma sifatida foydalaniladi.

Dorixonalarda nazorat analitik xonalari bo'ladi. xonalarda analitik stollar bo'lib, ular kerakli tartibda jihozlangan bo'lishi shart. stollar oldida aylanma vertushkalar ularda esa shtanglaslar, shtanglaslarda kerakli reaktivlar bo'ladi. stollarda analitik torozilar, byuretkalar, zarur bo'lgan eritmalar turishi shart. Dorixonada tayyorlangan dorilarni sifatini farmatsevt-analitik, farmatsevt-texnologlar nazorat qilib turishlari kerak. Farmatsevt-analitik yoki farmatsevt-texnologlar dori-darmonlardan bo'shagan shtanglaslarini o'zi vaqtida to'ldirib turishlari kerak. ular assistentlar xonasida dori-darmonlarni amaldagi belgilangan qoidalarga binoan to'g'ri saqlanishini ta'minlab turishlari lozim. Bundan tashqari farmatsevt - analitik va farmatsevt - texnologlar qadoqlovchilarning ish jarayonlariga rahbarlik qilib ularni o'rtalaridagi vazifalarini taqsimlab berishlari shart. Dorixonada tayyorlangan dorilar sifatini oshirishni ta'minlaydigan ogohlantiruvchi omillarga alohida e'tibor berish kerak.

- yakka tartibda tayyorlanadigan dori vositalari, tez buziluvchi va turg'un bo'lmagan preparatlar, kontsentratlar, yarim fabrikatlarni sifat va miqdorini nazorat qilish O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 21 aprel 2000 yilda tasdiqlangan 195-sonli (Dorixona sharoitlarida tayyorlanadigan dori vositalarining sifatini yaxshilash borasida) buyrug'iga muvofiq dorixonalarda tayyorlanadigan dori vositalarining sifatini nazorat qilishning quyidagi turlari mavjud: yozma, organoleptik, og'zaki, fizikaviy va kimyoviy nazorat.

Bundan tashqari qabul qilish nazorati ham mavjud.

Qabul qilish nazoratida dorixonaga kelib tushgan dori vositalarini qadoqlanishi, markirovkasi va tashqi ko'rinishi tekshiriladi. agar shubxa tug'ilsa bu dori vositasi nazorat tahlil laboratoriyasiga jo'natiladi.

Yozma nazorat. Farmatsevt tomonidan tayyorlangan dori vositasi uchun alohida pasport to'ldiriladi. Pasportda sana, retsept yoki talabnomaning nomeri va har bir ingredientning nomi va miqdori, olingan dozalarining soni yoziladi. pasportda tayyorlagan, qadoqlagan va tekshirgan shaxslarning imzosi bo'lishi shart.

Ushbu nazorat turidan dorixonada tayyorlanadigan barcha dori shakllari o'tishi lozim.

Agar dori vositasi yarimfabrikat yoki kontsentratlardan tayyorlansa, pasportda olingan miqdor va ularning kontsentratsiyasi ko'rsatiladi. poroshoklar, shamchalar tayyorlanganda esa har bir ingredientning massasi, va ularning miqdori yoziladi.

Organoleptik nazorat. Bu nazoratda dori vositasining tashqi ko'rinishi, rangi, xidi, ta'mi, bir xil aralashganligi mehanik aralashmalarning yo'qligi teshiriladi.

Kattalarga tayyorlangan ichish uchun dori vositalarining ba'zi birlari, bolalarga tayyorlangan ichish uchun dori vositalarining hammasining ta'mi tekshiriladi.

Og'zaki nazorat. Bunda farmatsevt-texnolog dori vositasi tarkibiga kiruvchi birinchi ingredientning nomini aytadi. Boshqa murakkab dori aralashmalarida esa farmatsevt ingredientlarining nomi va miqdorini esida qolgani bo'yicha ko'rsatadi. Ushbu nazorat turi ayrim dori vositalarda o'tkaziladi. Og'zaki nazorat 5 ta dori shakli tayyorlanib bo'lingach olib boriladi.

Fizikaviy nazorat. Bu nazoratda dori shaklining xajmi va umumiy massasi tekshiriladi. natijalar maxsus jurnallarda qayd etiladi.

Yorliqdagi yozuvning retseptdagi yozuvga mos kelishi katta e'tibor talab qiladi. ayniqsa ogohlantiruvchi yorliqlarga e'tibor berish kerak. masalan "salqin joyda saqlansin", "yorug'lik tushmaydigan joyda saqlansin", "ehtiyotlik bilan ishlatilsin".

Kimyoviy nazorat. Bunda dori vositalarining sifati va miqdori tekshiriladi.

Dorixonada quyidagi dori vositalarini sifati tekshiriladi:

- sterilizatsiya qilingunga qadar barcha in'ektsiya eritmalari va ko'z tomchilari;
- yakka tartibda tayyorlangan dori vositalarining ba'zi birlari;
- barcha kontsentratlar, yarimfabrikatlarning har bir seriyalari;
- shtanglaslarga quyilgan dori vositalari;
- omborxonadan dorixonaga keltirilgan dori vositalarining ba'zilari;
- tozalangan suv (xloridlar, sulfatlar, kaltsiy tuzlarining yo'qligi.)

quyidagi dori vositalarining miqdori tekshiriladi:

- barcha kotsentratlar, yarimfabrikatlarning har bir seriyasi
- sterilizatsiyaga qadar barcha in'ektsiya uchun tayyorlangan dori vositalari
- tarkibida atropin sulfat, kumush nitrat kabi ingredientlar saqlagan ko'z kasalliklarida ishlatiladigan dori vositalari ;
- assistent tomonidan smena davomida tayyorlangan ba'zi dori vositalari;
- tez buzuluvchan, turg'un bo'lmagan preparatlar.

Dorixonada tayyorlanadigan dorilarning sifatini oshirish yuzasidan quyidagi og'ohlantiruvchi chora-tadbirlarga amal qilishni talab qilinadi:

1. Dori-darmonlarni qabul qilish jarayonida ularni diqqat bilan tekshirib, sifat yuzasidan shubxa tug'lsa nazora-analitik laboratoriyasiga yuborish;
2. Amaldagi buyruqlar talablariga muvofiq dorixonada sanitariya va farmatsevtika tartiblariga rioya qilish;
3. Ishlab chiqarishda ishlatiladigan apparat, asbob-uskunalarining aniq, to'g'ri ishlashini ta'minlash;
4. Dorixonada dori vositalarining fizik-kimyoviy xossalarini yaroqlilik muddatini e'tiborga olib, muayyan shart-sharoitlarda saqlash (O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2000 yil 10 martdagi 109-sonli buyrug'i "Dori vositalari tibbiyot buyumlarining yaroqlilik muddati to'g'risida");
5. Dorilar bilan to'ldirilgan shtanglaslardagi yorliqlarda tegishli yozuvlarning bo'lishini nazorat qilish;
6. Dorixonada kelib tushgan retseptlarni yoki talabnomalarni to'g'ri rasmiylashtirilganini tekshirish.
7. Dorilarni tayyorlash texnologiyasi qoidalariga amal qilish kabilardir.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 318-sonli buyrug'i 2003 yil 4 iyulda chiqqan bo'lib, ushbu buyruq "O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2000 yil 21 apreldagi 195-sonli buyrug'iga qo'shimcha kiritish to'g'risidadir".

Adabiyotlar

1. Санитарные правила и нормы устройства аптек по реализации готовых лекарственных медикаментов. Сан Пин 0243-07. – Ташкент: 2008. –с.7.
2. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2002 yil 15 aprel "Dorixona muassasalari tomonidan tayyorlanadigan va idishga joylanadigan dori vositalarini tashqi bezagiga doir qoidalarini" tasdiqlash xaqidagi 177 son buyrug'i.
3. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 30 iyun 2004 yil iyuldagi 304 sonli "Dorixona muassasalarining moddiy texnika bazasi, asbob

uskunalari, boshqa texnik vositalari va xodimlariga bo'lgan talablar. Asosiy xolatlar tarmoq standartini tasdiqlash xaqida”.

4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29 dekabr 2002 yildagi 583 sonli buyrug'i “Dorixona muassasalarida tayyorlanadigan dori turlarining sifatini baholash bo'yicha qo'llamani” tasdiqlash to'g'risida.

5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 21 aprel 2000 yildan 195-sonli buyrug'i “Dorixona sharoitlarida tayyorlanadigan dori vositalarini sifatini yaxshilash borasida”.

6. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 4 iyul 2003 yildagi 318-sonli buyrug'i “ O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2000 yil 21 apreldagi 195-sonli buyrug'iga qo'shimcha kiritish to'g'risida”.

7. Yunusxo'jaev A.N. “O'zbekiston Respublikasida farmatsevtika faoliyati” III kitob 2003, 268-275 b.